

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Výročná správa 2002

Obsah

Úvodné slovo	4
A. Vonkajšie ekonomické prostredie	9
1. Svetová ekonomika	11
2. Ekonomický vývoj v kandidátskych krajinách na členstvo v EÚ	20
B. Správa o menovom vývoji v SR v roku 2002	25
1. Vývoj ekonomiky	27
1.1. Vývoj cien	27
1.2. Hrubý domáci produkt	33
1.3. Trh práce	42
1.4. Finančné hospodárenie	45
2. Platobná bilancia	46
2.1. Bežný účet	46
2.2. Kapitálový a finančný účet	50
2.3. Devízové rezervy	53
2.4. Zahraničná zadlženosť SR	54
2.5. Devízovopovoľovacia činnosť NBS	55
3. Verejný sektor	57
4. Menová politika a menový vývoj	59
4.1. Menové agregáty	60
4.2. Štruktúra peňažnej zásoby	61
4.3. Úverové aktivity	63
4.4. Úrokové miery	64
4.5. Nástroje menovej politiky	66
4.6. Menový kalendár	68
5. Finančné trhy	70
5.1. Peňažný trh	70
5.2. Kapitálový trh	75
5.3. Devízový trh	77
C. Bankový dohľad	79
1. Bankový sektor	81
2. Hospodárske výsledky bankového sektora	82
3. Výkon bankového dohľadu a hodnotenie obozretného podnikania bánk	85
4. Medzinárodná spolupráca a spolupráca s domácimi inštitúciami	85
D. Emisná činnosť NBS a peňažný obeh	87
1. Emisia slovenských peňazí	89
1.1. Stav peňazí v obehu	89

1.2. Štruktúra obeživa	90
1.3. Priemerné hodnoty obehu	91
1.4. Obeživo a niektoré makroekonomické veličiny	92
2. Falzifikáty peňazí zadržané na území Slovenskej republiky	95
2.1. Falzifikáty slovenských korún	96
2.2. Falzifikáty valút	96

E. Platobný styk 99

1. Platobný styk Slovenskej republiky	101
2. Platobný styk medzi bankami	101
3. Platobné nástroje	103
4. Spolupráca s medzinárodnými inštitúciami	104
5. Systém platobného styku Národnej banky Slovenska	105

F. Zahraničné aktivity 107

1. NBS a integračný proces	109
2. Spolupráca NBS s medzinárodnými inštitúciami	112

G. Audítorská správa 119

Audítorská správa a účtovná závierka v skrátenej forme	121
Správa nezávislého audítora a medzinárodná účtovná závierka	143

H. Prílohy 173

ÚVODNÉ SLOVO

Makroekonomický a menový vývoj v SR bol v roku 2002 charakterizovaný poklesom miery inflácie, postupným zrýchľovaním ekonomického rastu a pokračujúcim deficitným vývojom zahraničného obchodu a bežného účtu platobnej bilancie.

Miera celkovej inflácie sa v roku 2002 znížila na 3,4 % v porovnaní so 6,5 % v roku 2001, čo bolo spôsobené predovšetkým nižším rozsahom úprav regulovaných cien, ako i spomalením rastu v ostatných základných segmentoch spotrebiteľských cien. Jadrová inflácia sa v roku 2002 znížila o 1,3 bodu na 1,9 %. Určujúci vplyv na jej vývoj mali v dôsledku zvýšenia cien ropy na svetových trhoch rastúce ceny pohonných látok, čo bolo kompenzované poklesom cien potravín. Ceny v obchodovateľnom sektore, v ktorých sa vzhľadom na vysoký podiel dovážaných tovarov na domáci trh prejavilo zhodnocovanie výmenného kurzu slovenskej koruny, pôsobili na cenový vývoj stabilizujúco. Rastúci domáci dopyt v prostredí silnej konkurencie v maloobchode nevytváral nežiaduce impulzy na rast spotrebiteľských cien.

Ekonomický rast bol v priebehu roka 2002 charakterizovaný zrýchľovaním jeho medziročnej dynamiky. Pozitívom vo vývoji HDP bol kladný príspevok čistého exportu k jeho rastu v dôsledku prevýšenia dynamiky rastu vývozu nad dovozom. Mierne zvýšenie exportnej výkonnosti (meranej podielom vývozu na HDP) sa prejavilo i v znížení deficitu zahraničného obchodu. Na raste domáceho dopytu sa v rozhodujúcej miere podieľala konečná spotreba a rast zásob pri poklese investičného dopytu. Jedným z faktorov, ktorý prispel k zrýchleniu rastu konečnej spotreby domácností, bola vysoká dynamika reálnych miezd, predstihujúca rast produktivity práce. Táto nepriaznivá disproporcija bola dôsledkom vysokého mzdového rastu predovšetkým vo verejnom sektore. Relatívne dynamický vývoj zaznamenala aj konečná spotreba verejnej správy, ktorej rast sa však po prijatí úsporných opatrení v druhom polroku spomalil. Podiel fiškálneho deficitu na HDP sa mierne znížil zo 7,3 % v roku 2001 na 7,2 % v roku 2002 (v metodike ESA 95).

Aj v roku 2002 pokračoval deficitný vývoj bežného účtu platobnej bilancie, keď okrem obchodnej bilancie všetky jeho základné zložky zaznamenali v porovnaní s rokom 2001 zhoršenie. Aj napriek tomu sa podiel deficitu bežného účtu na HDP v dôsledku rastu ekonomiky znížil z 8,5 % na 8,1 %. Vo vývoze došlo k miernemu zlepšeniu komoditnej štruktúry, keď najvyššiu dynamiku rastu dosiahol vývoz hotových výrobkov. Napriek tomu pretrvával trend orientácie vývozu na tovary s nízkou mierou pridanej hodnoty určené na medzispotrebu. Pokles investičného dopytu sa prejavil vo výraznom spomalení tempa rastu dovozu strojov a dopravných zariadení (bez osobných áut), súčasne sa, aj pri dynamickom raste reálnych miezd, znížila dynamika rastu dovozu hotových výrobkov.

Realizácia menovej politiky bola v roku 2002 ovplyvnená jednak vývojom základných ekonomických fundamentov, t. j. pokračujúcim deflazným procesom, zrýchľujúcim sa ekonomickým rastom, pretrvávajúcim vysokým deficitom bežného účtu platobnej bilancie a verejných financií a na druhej

strane formovaním očakávaní (najmä v kurzovej oblasti) v súvislosti s pokračujúcim integračným procesom Slovenska. Menová politika sa aj naďalej realizovala v prostredí rastúceho prebytku voľnej likvidity obchodných bánk, ktorá bola sterilizovaná štandardnou formou. Významným prolikvidne pôsobiacim faktorom bol v roku 2002 predovšetkým vysoký objem privatizačných príjmov, ako aj ich použitie (najmä ich časť použitá na splátku domáceho štátneho dlhu), v dôsledku čoho výrazne vzrástla potreba sterilizácie prebytočných zdrojov.

Prehľbovanie vonkajšej ekonomickej nerovnováhy v dôsledku rastúceho deficitu obchodnej bilancie spolu s neprijatím dostatočných opatrení na elimináciu rizík v oblasti verejného sektora a spolu s potenciálnym dopytovým stimulom použitia privatizačných príjmov boli, aj napriek znižujúcej sa miere inflácie, dôvodmi na sprísnenie menovej politiky v prvej polovici roka. Banková rada NBS rozhodla koncom apríla o zvýšení kľúčových sadzieb o 0,5 percentuálneho bodu. Rast miery neistoty v očakávaniach ekonomických subjektov sa prejavil v znehodnocovaní výmenného kurzu slovenskej koruny voči euru. Vzhľadom na to, že NBS považovala bezprostrednú mieru znehodnotenia kurzu za neprimeranú, reagovala v priebehu júna za účelom stabilizácie situácie na devízovom trhu vo forme priamych intervencií.

Vzhľadom na nevýznamný vplyv dopytových faktorov na vývoj inflácie, zmierňovanie deficitného salda zahraničného obchodu, ako i predpoklad prijatia nevyhnutných opatrení na zníženie rizík v oblasti verejných financií v roku 2003, rozhodla Banková rada NBS koncom októbra o znížení limitnej sadzby pre dvojtýždňové REPO tendre o 0,25 percentuálneho bodu pri nezmenení úrokových sadzieb pre jednodňové operácie. Pozitívne očakávania ekonomických subjektov motivované výsledkami parlamentných volieb, progresom v prístupových rokovaníach SR s Európskou úniou, zlepšením ratingu Slovenska medzinárodnými agentúrami a pozvaním SR na prístupové rokovania o vstupe do NATO, viedli k výraznému prílevu krátkodobého kapitálu zo zahraničia (využívajúcemu taktiež pozitívny úrokový diferencál) s následným tlakom na výmenný kurz slovenskej koruny. Vzhľadom na to, že zhodnocovanie slovenskej koruny nebolo podložené primeraným zlepšením ekonomických fundamentov, čo by mohlo mať negatívny vplyv na ekonomiku a jej exportnú výkonnosť, NBS intervenovala na devízovom trhu. Na podporu operácií na devízovom trhu rozhodla Banková rada NBS s účinnosťou od 18. novembra 2002 o znížení kľúčových úrokových sadzieb o 1,5 percentuálneho bodu, t. j. limitnej sadzby pre dvojtýždňové REPO tendre na 6,5 %, jednodňovej sterilizačnej sadzby na 5 % a jednodňovej refinančnej sadzby na 8 %. Zníženie kľúčových sadzieb sa následne prejavilo aj v klientskych úrokových sadzbách z vkladov a úverov.

Potreba sterilizácie prebytočnej likvidity v bankovom sektore pochádzajúcej predovšetkým z privatizačných príjmov, deponovanie časti privatizačných príjmov určených na dôchodkovú reformu na terminovanom účte v NBS a z toho vznikajúce úrokové náklady, realizácia intervencií na devízovom trhu proti zhodnocovaniu kurzu s následným prílevom korunovej likvidity do bankového sektora, ako i vývoj krížového kurzu USD/EUR sa odrazili v dosiahnutí záporného hospodárskeho výsledku NBS v roku 2002 vo výške takmer 25 mld. Sk.

V roku 2002 pokračoval proces harmonizácie nástrojov menovej politiky s inštrumentárium ECB, keď od 1. januára bola znížená sadzba povinných minimálnych rezerv z 5 % na 4 %. Súčasne boli zrušené zmenkové obchody a lombardný úver a zmenil sa spôsob stanovovania diskontnej sadzby, ktorá bola rovná limitnej sadzbe NBS pre dvojtýždňové REPO tendre. Banková rada NBS rozhodla dňa 12. decembra s účinnosťou od 1. januára 2003 o zavedení základnej úrokovej sadzby, ktorá nahradila diskontnú sadzbu. Základná úroková sadzba je rovná limitnej sadzbe NBS pre dvojtýždňové REPO tendre, a preto, ak sa vo všeobecne záväzných právnych predpisoch používa pojem „diskontná úroková sadzba Národnej banky Slovenska“ alebo „diskontná úroková sadzba Štátnej banky česko-slovenskej“, rozumie sa tým základná úroková sadzba Národnej banky Slovenska. Od 1. januára 2003 došlo k ďalšiemu zníženiu sadzby PMR na 3 %.

Celkovo bol makroekonomický vývoj v roku 2002 akceptovateľný, charakterizovaný nízkou dynamikou inflácie a stabilizovaným vývojom deficitného salda obchodnej bilancie. Aj napriek relatívne vysokému deficitu verejných financií bol tak vytvorený priestor pre pokles kľúčových úrokových sadzieb, čo však bolo primárne vyvolané tlakom na zhodnocovanie výmenného kurzu. Vzhľadom na to, že výmenný kurz predstavuje dôležitý transmisný kanál, jeho nadmerné a neprimerané zhodnotenie by mohlo mať nepriaznivý vplyv na konkurencieschopnosť slovenského hospodárstva a jeho rastový potenciál.

Národná banka Slovenska očakáva, že v roku 2003 bude výkon menovej politiky realizovaný v prostredí relatívne dynamického ekonomického rastu, ktorý však bude pri spomalení domáceho dopytu do značnej miery citlivý na vývoj zahraničného dopytu a udržanie konkurencieschopnosti slovenských vývozov. NBS tak bude pri realizácii menovej politiky aj naďalej prihliadať k vývoju širšieho spektra ekonomických premenných – cenovému vývoju, zahraničnému obchodu, vývoju verejných financií, ekonomickému rastu a jeho štruktúre a v neposlednom rade k vývoju výmenného kurzu.

Zo strednodobého hľadiska bude menová politika NBS zameraná na plnenie svojho hlavného cieľa, udržiavania cenovej stability, tak aby boli vytvorené podmienky pre vstup Slovenska do eurozóny.

Máj 2003

Marián Jusko
guvernér

Poznámka: Výročná správa NBS za rok 2002 je, vzhľadom na to, že jedna obchodná banka využila možnosť predĺženia lehoty na podanie daňového priznania o 3 mesiace v zmysle Zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, spracovaná na základe predbežných údajov bankovej štatistiky.

Banková rada NBS v roku 2002

(prvý rad zľava)

Elena Kohútiková, viceguvernérka NBS

Marián Jusko, guvernér NBS

Ivan Šramko, viceguvernér NBS

(druhý rad zľava)

Karol Mrva, vrchný riaditeľ obchodno-devízového úseku NBS

Ján Mathes, vrchný riaditeľ peňažného úseku NBS

Jozef Košnár, profesor Ekonomickej univerzity